

Wyrok ETS z dnia 15 września 2005 r. w sprawie C-495/03 Intermodal Transports BV przeciwko Staatssecretaris van Financiën¹

*Obowiązek skierowania pytania prejudycjalnego do ETS przez sąd krajowy
a doktryna aktów jasnych (acte clair)*

1. Wprowadzenie

Orzeczenie to jest rozwinięciem stanowiska ETS wyrażonego w orzeczeniu w sprawie CILFIT. Dlatego też celowe jest krótkie przedstawienie tego, przełomowego wyroku.

W orzeczeniu w sprawie *CILFIT*² Trybunał dokonał wykładni przepisu art. 234 TWE w zakresie dotyczącym obowiązku kierowania przez sądy krajowe pytań prejudycjalnych w kwestii interpretacji (wykładni) aktów pierwotnego oraz pochodnego prawa wspólnotowego, jak również uprawnień tych sądów wypływających z powyższego postanowienia Traktatu.

W szczególności Trybunał sformułował przesłanki, których kumulatywne spełnienie pozwala sądowi krajowemu orzekającemu w ostatniej instancji wyjątkowo nie kierować wniosku o wydanie orzeczenia prejudycjalnego, mimo że rozstrzygnięcie kwestii, która mogłaby być przedmiotem takiego pytania jest istotna dla zawisłej przed nim sprawy.

ETS stwierdził, że sąd krajowy nie jest obowiązany czynić użytku z trybu prejudycjalnego :

- gdy dane zagadnienie zostało już rozstrzygnięte przez Trybunał, w szczególności gdy było przedmiotem pytania prejudycjalnego i udzielona została na nie odpowiedź;
- jeżeli zagadnienie prawne zostało rozstrzygnięte we wcześniejszych orzeczeniach Trybunału, bez względu na charakter postępowań, w wyniku których orzeczenie wydano;
- odpowiedź na zagadnienie związane z zastosowaniem prawa wspólnotowego jest tak oczywista (jasna), iż nie pozostawia miejsca na uzasadnione wątpliwości.

Pierwsze dwie przesłanki formułują doktrynę *acte éclairé* - spraw uprzednio wyjaśnionych.³

¹ Wyrok ETS z dnia 15 września 2005 r. w sprawie C-495/03 Intermodal Transports BV przeciwko Staatssecretaris van Financiën, orzeczenie dotychczas niepublikowane; polska wersja językowa orzeczenia dostępna na stronie <http://curia.eu.int/>. Zob. też Opinia Rzecznika Generalnego Christine Stix-Hackl z 12 kwietnia 2005 r. w sprawie C-495/03, opinia dotychczas niepublikowana, wersje językowe: angielska, fińska, francuska, grecka, hiszpańska, niderlandzka, niemiecka, portugalska, włoska i szwedzka dostępne na stronie <http://curia.eu.int/>

² Wyrok ETS z dnia 6 października 1982 r. w sprawie C-283/81 Srl CILFIT i Lanificio di Galardo SpA / Ministero della Sanita , Rec. 1982, str. 3415, pkt.7; tekst orzeczenia w j. polskim w: R.Skubisz (red.), Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, Wyd. C.H.Beck, Warszawa 2003 (tekst na płycie CD-ROM dołączonej do książki).

³ Zob. S. Biernat, Współpraca sądów państw członkowskich z ETS w ramach procedury pytań prawnych, [w]: J.Barcz (red.), Prawo Unii Europejskiej, Wyd. Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2004, s. 369.

Jeśli chodzi o trzecią z wymienionych przesłanek, to przyjmuje się, iż nawiązano w niej do znanej m.in. francuskiej judykaturze administracyjnej koncepcji *acte clair*.⁴ Trybunał dokonał oczywiście jej reinterpretacji na własne potrzeby.

ETS podkreślił w orzeczeniu, iż skorzystanie z niej nakłada na sąd obowiązek posiadania takiej pewności, jaką miałyby sądy innych państw członkowskich oraz sam Trybunał. Wymaga to ze strony sądu analizy orzecznictwa tych organów sądowiczych.

Nadto sąd krajowy musi uwzględnić charakterystyczne cechy prawa wspólnotowego oraz szczególne problemy związane z jego interpretacją wynikające z obowiązywania wielu wersji językowych i własnej terminologii, która może być w danym przypadku odmienna znaczeniowo od pojęć znanych krajowym systemom prawnym.

Trybunał stwierdził również, że „każdy przepis wspólnotowy powinno się interpretować mając na uwadze jego miejsce w danym akcie i w systemie prawa wspólnotowego jako całości”. Także cele prawa wspólnotowego oraz stopień jego rozwoju są - zdaniem ETS - kryteriami, jakie sąd krajowy powinien wziąć pod uwagę, gdy zamierza skorzystać z doktryny aktów jasnych.⁵

2. Stan faktyczny w sprawie Intermodal Transports

W wyroku z dnia 15 września 2006 r. w sprawie C-495/03 (dalej jako orzeczenie w sprawie Intermodal Transports) ETS przy okazji interpretacji pozycji 8709 Nomenklatury Scalonej (dalej jako NS)⁶, rozstrzygnął istotne dla sądów krajowych kwestie związane ze sposobem korzystania z trybu prejudycjalnego określonego w art. 234 TWE. Dokonał tego poprzez doprecyzowanie określonych w wyroku w sprawie *CILFIT* przesłanek (w szczególności w zakresie powoływania się przez sądy na doktrynę *acte clair*).

Wyrok wydano w następujących okolicznościach faktycznych.

Spółka Intermodal dokonała w 1999 r. zgłoszenia holenderskim organom celnym dwóch pojazdów silnikowych oznaczonych jako „Magnum ET120 Terminal Tractors” w celu ich

⁴Zob. szerzej na temat tej doktryny i jej genezy np.: E. Piontek, *Doktryna i praktyka acte clair a wspólnotowy porządek prawny w kontekście funkcji artykułu 234 TWE*, [w:] *Prawo polskie a prawo Unii Europejskiej*. Konferencja Wydziałowa Wydziału Prawa i Administracji UW (red. E. Piontek), Wyd. Liber, Warszawa 2003 oraz J. Skrzydło, *Doktryna "acte clair" w orzecznictwie Trybunału Wspólnot Europejskich i sądów państw członkowskich Unii Europejskiej*, PiP (Państwo i Prawo) z. 1/1998, s. 49 i n., por. również S. Biernat, dz.cyt., s. 370.

⁵Wyrok ETS w sprawie C-283/81 Srl. CILFIT..., pkt 13-20.

⁶„Nomenklatura Scalona opiera się na międzynarodowym Zharmonizowanym Systemie Oznaczania i Kodowania Towarów (zwanym dalej „HS”), opracowanym przez Radę Współpracy Celnej, przekształconą w Światową Organizację Cel, ustanowioną na mocy międzynarodowej konwencji zawartej w Brukseli dnia 14 czerwca 1983 r. (zwanej dalej „konwencją HS”), która wraz z protokołem zmian została zatwierdzona w imieniu Wspólnoty dnia 24 czerwca 1986 r. na mocy decyzji Rady 87/369/EWG z dnia 7 kwietnia 1987 r. (Dz.U. L 198, str. 1)” – wyrok w sprawie C-495/03 Intermodal Transports, pkt. 4.

dopuszczenia do swobodnego obrotu, przy czym, w zgłoszeniu dokonano klasyfikacji taryfowej w ramach pozycji 8709 NS. Po weryfikacji zgłoszenia organ Administracyjny dokonał odmiennej klasyfikacji i zażądał od zgłaszającego przedsiębiorstwa uiszczenia w związku z tym dodatkowych opłat. Spółka nie zgodziła się z tą decyzją i wniosła skargę do właściwego sądu I instancji (*Gerechtshof te Amsterdam*). Na poparcie przyjętej przez siebie klasyfikacji taryfowej powołała się przed sądem na wiążącą informację taryfową, sporządzoną w roku 1996 przez fińskie organy celne, które to podobne pojazdy klasyfikowały w ramach pozycji 8709 NS. Informacja została wystawiona na spółkę Sisu Terminal Systems Oy z siedzibą w Tampere w Finlandii.

Sąd w wyroku z 2002 oddalił skargę, dzieląc ocenę organu celnego w przedmiocie klasyfikacji zgłoszonych towarów. Wskazał również, że „okoliczność wydania przez władze fińskie odmiennej wiążącej informacji taryfowej dla podobnego towaru na rzecz osoby trzeciej nie może mieć wpływu na tę ocenę” i w związku z tym zwracanie się do ETS z pytaniem prejudycjalnym nie jest stosowne.⁷

Spółka wniosła skargę kasacyjną od wyroku sądu I instancji do Rady Stanu (*Hoge Raad der Nederlanden*).

Ten najwyższy sąd administracyjny na podstawie przepisów Wspólnotowego Kodeksu Celnego (dalej jako WKC) stwierdził, iż skarżąca spółka nie może wywodzić żadnych praw z informacji taryfowej wystawionej dla innego podmiotu i dotyczącej innego, niż zgłoszony przez spółkę towar. Do skorzystania z trybu prejudycjalnego sąd holenderski skłoniło jednak brzmienie art. 12 ust. 5 lit a), ppkt ii) tiret pierwsze WKC, zgodnie z którym wiążąca informacja taryfowa traci ważność, gdy na skutek orzeczenia Trybunału staje się ona niezgodna z interpretacją NS. Regulacja ta – zdaniem sądu krajowego – może wskazywać, iż jest on zobowiązany do zadania pytania Trybunałowi.

W wyżej wskazanych okolicznościach sąd holenderski ostatniej instancji (*Hoge Raad der Nederlanden*) postanowił zawiesić postępowanie główne i zwrócił się do ETS m.in. z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Gdy w ramach sporu zawisłego przed sądem krajowym w przedmiocie klasyfikacji określonych towarów w NS dłużnik [celny] powołuje się na ocenę organu celnego taką jak wiążąca informacja taryfowa wydana na rzecz osoby trzeciej dla podobnego towaru, a sąd ten uzna, że ta informacja taryfowa nie jest zgodna z NS, to czy sąd ten ma obowiązek zwrócić

⁷ Wyrok w sprawie C-495/03 *Intermodal Transports*, pkt 21.

się do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z pytaniami dotyczącymi interpretacji NS?”

3. Stanowisko Trybunału

ETS, udzielając odpowiedzi na powyższe pytanie sądu holenderskiego, w pierwszej kolejności przypomniał powołując się na wcześniej wydane orzeczenia⁸, iż celem ustanowionego w art. 234 akapit 3 TWE obowiązku zwracania się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym przez sądy, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, jest „zapobieżenie rozwinięciu w Państwie Członkowskim orzecznictwa krajowego niezgodnego z przepisami prawa wspólnotowego”. Cel ten jest – zdaniem Trybunału – spełniony, gdy obowiązek taki jest nałożony na sądy najwyższe oraz wszystkie sądy krajowe, których orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu na drodze prawnej.⁹

Następnie Trybunał powtórzył sformułowane w orzeczeniu w sprawie *CILFIT* przesłanki, których spełnienie uprawnia sąd krajowy do niekierowania do ETS pytania prejudycjalnego o interpretację prawa wspólnotowego.

Wskazał, iż okoliczność, gdy strona w zawistym przed nim sporze powołuje się na wiążącą informację taryfową wydaną przez organ celny innego państwa członkowskiego na rzecz osoby trzeciej, która dotyczy towaru podobnego i zawiera odmienną od przyjmowanej przez sąd krajowy interpretację właściwych postanowień Nomenklatury Scalonej, winna skłonić sąd „do zachowania szczególnej uwagi przy dokonywaniu oceny dotyczącej ewentualnego braku racjonalnych wątpliwości co do prawidłowego stosowania Nomenklatury Scalonej”. Sąd przy wazieniu tej oceny musi kierować się przesłankami wskazanymi w wyroku w sprawie *CILFIT*.¹⁰

Trybunał podkreślił również, iż bez uszczerbku dla sformułowanych przezeń wniosków zawartych w wyroku w sprawie *Köbler*¹¹, judykatura stworzona na tle wyroku w sprawie *CILFIT* „pozostawia wyłącznie sądowi krajowemu ocenę, czy prawidłowe stosowanie prawa wspólnotowego jest na tyle oczywiste, że nie występują jakiegokolwiek racjonalne wątpliwości i pozostawia mu w związku z tym również decyzję o powstrzymaniu

⁸ Wyrok ETS z dnia 22 lutego 2001 r. w sprawie C-393/98 *Gomes Valente*, Rec. str. I-1327; wyrok ETS z dnia 4 czerwca 2002 r. w sprawie C-99/00 *Lyckeskog*, Rec. str. I-4839.

⁹ Wyrok w sprawie C-495/03 *Intermodal Transports*, pkt 29 i 30.

¹⁰ Wyrok w sprawie C-495/03 *Intermodal Transports*, pkt 34.

¹¹ Wyrok ETS z dnia 15 listopada 2003 r., w sprawie C-224/01 *Köbler*, Rec., s. I-10239; tekst wyroku w j. polskim: PPE (Przegląd Prawa Europejskiego) nr 2 (16)/2004, s. 79 i n. (tłum. M. Czapliński).

się od kierowania do Trybunału pytania o interpretację prawa wspólnotowego, które powstało w postępowaniu przed tym sądem”.¹²

ETS powtórzył sformułowany w wyroku CILFIT wniosek, zgodnie z którym sąd krajowy „zanim (...) powstrzyma się [od] skierowani[a] do Trybunału pytania w trybie prejudycjalnym, powinien (...) być w szczególności przekonany o tym, że kwestia [prawidłowego stosowanie prawa wspólnotowego] jest tak samo oczywista dla sądów innych Państw Członkowskich i dla Trybunału”. Następnie Trybunał doprecyzował zakres obowiązku sądu krajowego wynikający z powyższego wniosku, stwierdzając że „nie można (...) od tego sądu wymagać, aby upewnił się, czy [kwestia stosowania prawa wspólnotowego, która pojawiła się w zawisłym przed nim postępowaniu jest oczywista] również dla organów o charakterze niesądowniczym, takich jak organy administracji”.¹³

A zatem odmienna niż sądu krajowego praktyka administracyjna organów państwa członkowskiego w zakresie sposobu rozumienia prawa wspólnotowego, nie powoduje, że sąd ten nie może skorzystać z doktryny aktów jasnych i musi skierować pytanie prejudycjalne do ETS. Konieczny do skorzystania z tej doktryny stan „oczywistości” nie jest przez taką odmienną praktykę naruszony, ponieważ praktyka administracyjna nie jest tożsama z praktyką sądową.

Trybunał podsumowując swoje wywody w przedmiocie powołanego wyżej pytania sądu holenderskiego, wskazał w sentencji, iż:

„Artykuł 234 WE powinien być interpretowany w ten sposób, że gdy w ramach sporu zawisłego przed sądem krajowym w przedmiocie klasyfikacji taryfowej określonego towaru przedłożona zostanie wiążąca informacja taryfowa odnosząca się do towaru podobnego, wydana przez organy celne innego Państwa Członkowskiego na rzecz osoby trzeciej względem tego sporu i sąd ten uzna, że klasyfikacja taryfowa zawarta w tej informacji jest błędna, to te dwie okoliczności:

- 1) nie mogą skutkować powstaniem zobowiązania sądu, którego orzeczenia podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, do skierowania do Trybunału pytań o interpretację;**
- 2) nie mogą, same w sobie, automatycznie skutkować powstaniem zobowiązania sądu, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, do skierowania do Trybunału pytań o interpretację.**

¹² Wyrok w sprawie C-495/03 Intermodal Transports, pkt 37.

¹³ Wyrok w sprawie C-495/03 Intermodal Transports, pkt 39.

ETS powtórzył również w sentencji wyroku w odniesieniu do tego pytania, przedstawione wyżej przesłanki z orzeczenia w sprawie C-283/81 *Srl CILFIT*.

4. Znaczenie orzeczenia w sprawie *Intermodal Transports* dla praktyki sądów administracyjnych

Podstawowym aktem normatywnym, znajdującym zastosowanie w sprawach, w których dług celny powstał przed dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej jest Wspólnotowy Kodeks Celny, jak również będąca przedmiotem interpretacji w omawianym wyroku ETS Nomenklatura Scalona.

Istnieje prawdopodobieństwo powoływania się przez strony zarówno przed wojewódzkimi sądami administracyjnymi, jak i przed Naczelnym Sądem Administracyjnym na wiążące informacje taryfowe wydane przez celne organy administracyjne innych państw członkowskich a dotyczące towarów podobnych do tych, które zostały zgłoszone przez dłużników celnych polskim organom celnym w celu dopuszczenia ich do swobodnego obrotu, albo na orzeczenia sądowe. Wyrok w sprawie *Intermodal Transports* zawiera doniosłe wskazówki co do tego, czy i kiedy sądy administracyjne powinny występować z pytaniami prejudycjalnymi do ETS. Należy podkreślić w tym kontekście potrzeby śledzenia orzecznictwa ETS oraz sądów innych państw członkowskich.

Opracowanie
Przemysław Florjanowicz-Błachut
Asystent specjalista ds. prawa europejskiego